

obira obade, kateri z brenčanjem vznemirjajo živino. Ta žuželka, ki živino nadleguje v juliju, avgustu in septembru, kadar jo ni tako lahko dobiti, leže svoja jajca v kožo govedom. Iz teh jajec se izležejo ličinke in sedaj se narede živini muzolji. Ličinka ostane do junija ali julija družega leta v koži. Ko je tako zrasla, zapusti svoje bivališče, če je poprej ni kak škorec živini izvlekel, pade na tla in se v tleh spremeni v bubo. V sedmih tednih pa izleti iz bube obad. Škorci pobero na stotine obadov in njih ličink, katere potem ne nadlegujejo živine.

Škorci pa zatirajo tudi druge škodljive mrčese, kakor črve majskega kebra, raznovrstne manjše ličinke in črve. Po letu pobirajo kobilice, kebre in leteče žuželke po travnikih in njivah. Po zelji pobero pa mnogo gosenic.

S pokončevanjem škodljivih mrčesov škorec veliko koristi kmetu, zato bi da pa moral gojiti, ne pa preganjati, kakor se semtertja rado pripeti. Škorci se hitro množe, ker vale dvakrat na leto po kacih šest mladičev.

Natančnejša opazovanja so pokazala, da par škorcev s svojimi mladiči pokonča na dan nad 300 žuželk. Skoro vsake tri do pet minut prinese škorec v gnezdo kako žuželko. Iz povedanega je vidno, kako strašne množine škodljivcev pokončajo škorci.

Škorec je tica selilka, ali ostane jako dolgo v našem kraju. Pomladi zgodaj pride in še le pozno v jeseni nas zapusti. Škorec je marljiv in vesel tič, kaj prijazna prikazen. Pravi vzgled marljivosti je, skoro nič ne miruje. Navadno gnezdi v drevesnih duplih, rad pa tudi napravi svoje gnezdo v umetno napravljene škatlje, katere mu človek postavi. Včasih je pa tudi zadovoljen s kako špranjo v zidu ali strehi.

Škorčeva korist se pa tako splošno ne priznava, kakor bi bilo želeti. Mnogi ga hočejo razkričati celo za škodljivca, ki krade grozdje, češnje in tudi zrnje, in še verjeti nočejo, da škodljive žuželke pobira. Natančnejše nekateri nočejo živali opazovati, tudi najslavnejšim prirodzancem pa ne verjemo.

Mnogi kmetje celo vojno napovedujejo škorcem in bi jih najrajše polovili in podušili. Posebno jih pa jezi, če kdo na drevesa obeša kake škatlje, da bi v njih škorci gnezdili.

Kdor je imel škorca v tičnici, se je pač prepričal, da ne je vinskih jagod. Če mu vinsko jagodo ponudiš, jo morda iz radovednosti vzame v klun, potem jo pa spusti na tla ter se je več ne pritakne. Zato pa priporočamo kmetom, da varujejo škorce in vse store, da se ti tiči naselijo na njih posestvu v večji množini. Dobroto bodo s tem povrnili, da bodo pokončali veliko število mrčesov in torej odvrnili velike nadloge.

Kmetijske raznoterosti.

Ržene in pšenične otrobi so jako dobra krma za živino. Po skušnjah so ržene otrobi posebno dobre za krave, ker imajo več mleka in boljše mleko, če se jim dajo. Pšenične otrobi so pa bolje za debelenje živine.

Prilivanje drevesom. Po leti je treba prilivati sadnemu drevju, ki raste na zemlji, katera ne drži moče. S prilivanjem dosežemo, da ne odpade nezrelo sadje in pa da drevo dela sadne popke za drugo leto. Prilivati se pa ne sme prav blizu debla, temveč malo proč, ker vodo srkajo male korenice, ki pa niso prav pri deblu.

Kose in srpi se raje brusijo, ako se denejo pol ure pred v vodo, kateri se je prililo pol odstotka žveplene kisline.

Poučni in zabavni del.

Balkanska mesta.

Gabrovo.

Iz Kazanlika pelja pot proti Gabrovemu s prva mej lepimi rožnimi vrtni in orehovimi gaji. V lepem orehovem gaju je lepa vas Hasat (Haskiej). Ta vas je pod turško vlado bila skoro popolnoma turška. S tega časa se je pa vse bistveno spremenilo.

Ko so se približale ruske čete, so Turki po večjem pobegnili in se večinoma niso več povrnili. Sedaj je v Hasatu nad 1100 prebivalcev in mej njimi jedva 300 Turkov, ki so vsi jako ubogi, umazani in raztrgani. Nekoliko dalje od te vasi je lep gozdič Šejnovo, kjer se je turška šipkovska vojska udala ruskemu generalu Skobelevu. Dalje prav pod gorami je pa velika bolgarska vas Šipka. Pred rusko-turško vojsko je to selo bilo celo mesto; imelo je nad 700 hiš, katere so bili popolnoma razdrli, kajti tukaj okrog so se vršili največji boji. Sedaj se je vas že zopet precej opomogla. Ima že blizu 2000 prebivalcev in novo cerkev.

Od te vasi pelje v ovinkih cesta čez Balkan. Okrog te ceste grobi in spomeniki potnika spominjajo na grozne dogodke koncem avgusta leta 1877. Vidi se še ostanki utrdb in nasipov, v katerih so se Rusi bojevali. Na vrhu je jako lep pogled proti jugu na trakiško planjavo in Rodopske gore, proti severu se pa razprostira gorska gozdnata pokrajina z mnogimi potoki, iz katerih se zbira reka Jantra. Po tem goratem kraju raztresena je skupina manjših kmetijskih koč.

Le v enem kraju v nižavi vidi se več rudečih streh. To je mesto Gabrovo. To mesto ima visoke hiše, ozke ulice in lepe prodajalnice, sicer pa ima popolnoma krščanski značaj. Tukaj ni Turkov, minaretov in harem-skih zidov. Hiše so krite s pločami. Skozi mesto teče ali skoro bi rekli dere reka Jantra, čez katero drži v mestu šest mostov. Mesto šteje po poslednjem ljudskem številenju 7988 prebivalcev in mej temi je 7948 Bolgarov, 15 Turkov, 9 Nemcev in 7 Grkov. Turkov sploh okrog Gabrovega ni. V vsem gabrovskem okrožju so po zadnjem ljudskem številjenju našli 26 mohamedancev mej 34000 prebivalci. V Gabrovem in okolici ni bilo Turkov tudi pred osvobojenjem Bolgarije. Razen turških žandarjev in uradnikov ga skoro ni bilo mohamedanca.

Zgodovinski spomini Gabrovega sezajo le v 18. stoletje; mesto je torej novejšega izvora. V prejšnjem stoletju so gabrovski trgovci že trgovali z Rusijo in Rumu-

nijo. Leta 1798. so bile mesto sežgale turške vojske, ki so šle proti puntarjem v Vidin. Leta 1829. je zasel general Kiselev Gabrovo in Šipko, ali se je kmalu zopet umaknil preko Svistova.

Gabrovo je posebnega pomena za bolgarski narodni razvoj. Popolnoma brez šol Bolgari niso bili niti v srednjem veku. Pri samostanih in cerkvah so bile šole, v katerih so se učenci učili čitati in pa na pamet učili odstavke iz cerkvenih knjig. Te šole bile so v prvi vrsti pripravljavnice za duhovski stan. V začetku tega stoletja so se začele snovati pod vplivom grških skofov in bogatih trgovcev boljše šole, katerih vspeh je bil pa slab, ker so šole bile grške in torej v njih učenci učitelja niso razumeli. Za Bolgarijo je torej bila tedaj nastopila podobna doba, kakor jo še skoro vsi pomnimo po Slovenskem, in na Koroškem žal še sedaj ni prenehala. Za Bolgare so to bili žalostni časi; Turki so jih pritiskali v gmotnem oziru, v duševnem jih je pa stiskala in potujčevala grška cerkev. Narod se je pa tedaj še malo zavedal.

Rusko-turška vojna 1828. in 1829. leta je pa nekoliko probudila narod bolgarski iz duševnega spanja. Začelo se je nekako narodno gibanje. Leta 1835. so v Gabrovem nekateri bolgarski trgovci osnovali prvo čisto bolgarsko šolo pod vodstvom za bolgarski duševni razvoj jako zaslužnega meniha Neofita, umršega leta 1881. Osnova te šole pa ni bilo tako lahko delo. Poleg ovir z državne in cerkvene strani, je tudi pomanjkovalo učnih knjig. Hitro so se priredile po raznih grških in ruskih knjigah in tiskale v Srbiji. Gabrovčane so kmalu začeli drugod posnemati in snovati bolgarske šole. Te šole so narod prebudile in ga pripravile za veliko cerkveno borbo, ki se je končala s tem, da so se Bolgari odločili od grške cerkve in so v cerkvenem oziru postali samostojni.

Gabrovska šola se je lepo razvijala že pod Turčijo, iz nje prihaja mnogo sedanje bolgarske inteligence. Še pod Turčijo se je bila razširila v nekako meščansko šolo s 6 razredi, v kateri so se poučevali predmeti, ki se drugod uče po srednjih šolah. Po osvobojenji Bolgarije se je spremenila v realno gimnazijo in na njej poučuje 20 učnih močij.

Obrtnija je v Gabrovem že dolgo precej razvita. Že dolgo tu izdelujejo nekako raševino iz volne, ki se imenuje šajak. Tega blaga se izdela na leto kacic dvesto tisoč vatlov. Nekoliko se ga prodaja v Bolgariji, nekoliko pa izvažajo v Turčijo, največ v Malo Azijo. Veliko se v Gabrovem izdelava vrvic, s katerimi v Bolgariji obšivajo posebno žensko obleko. Te vrvice, ki se imenujejo gajtan, se tudi izvažajo posebno v Srbijo.

V Gabrovem izdelujejo tudi mnogo usnja, posebno za vojsko. Prejšnje čase so posebno izdelovali lep safijan, katerega so izvažali po vsej Turčiji, ali ta obrt je pa zadnji čas opešal. Včasih je v Gabrovem tudi cvetelo orožarstvo. Ta obrt so pa Turki zatrli iz nezaupanja proti Bolgarom. Sedaj v Gabrovem izdelujejo samo še nože in jagatane.

Neko ne baš lepo prikazen pa imamo omeniti o Gabrovem. Opaža se precejšnje nasprotje mej tako imenovanimi boljšimi stanovi in drugimi meščani, katerega drugod v Bolgariji navadno ni. Prvi nekako prezirajo ubožnejše, kakor to opažamo tudi pri nas, zlasti po manjših mestih. To nasprotje izvira še iz turških časov in z veseljem lahko omenimo, da se manjša. Pod Turčijo so bili ti boljši stanovi, ki so imeli denar, nekaki posredovalci mej vlado in nižjim kristijanskim prebivalstvom, in so vsled tega bili v večji veljavi. Navadno so pa posojevali tudi denar proti oderuškim obrestim, kar delajo še dandanes. Take veljave pa ti boljši stanovi, čorbodži imenovani, nikdar nikjer v Bolgariji niso bili dosegli, kakor v nekaterih drugih Turčiji podjarmljenih deželah, n. pr. na Grškem, pa tudi v Srbiji. Bolgar je že po svoji naravi jako demokratičen, zato posebno velika razlika stanov ni mogoča.

Prebivalci v gabrovski okolici se pečajo s poljedelstvom in živinarstvom. Tu vidiš velike čede goved in koz. Prebivalci nosijo široko, volneno, rujavo obleko in kosmate kape. Kmetice imajo modre kapice, iz pod katerih jim zadaj visi bel robec. Ljudje so jako prijazni, zelo delavni. Kaj pristrčno pozdravljajo vsacega tujca.

Ne daleč od Gabrovega je mestece Trjavno, kjer je premogovnik. V tem mestu je mnogo zidarjev in cerkvenih slikarjev, ki hodijo na delo po vsej Bolgariji. Ob cesti v Trnovo je pa Drjanovo, katero mesto ima nekaj nad 3000 prebivalcev. Hiše v tem mestu so pri tleh zidane, više pa lesene in s pločami krite. Zaradi mnogih gozdov je gabrovska okolica sploh jako prijetna, če tudi podnebje ni tako milo, kakor na južni strani Balkana.

Poučni in zabavni drobiž.

Slovnica hebrejščine. Dr. Juraj Dočkal, profesor na vseučilišču v Zagrebu, je izdal „Slovnico hebrejskoga jezika“ v hrvaščini. S tem hoče pisatelj olajšati učenje hebrejščine hrvatski zlasti bogoslovski mladini. Knjiga je jako jasno pisana in je porabna tudi za Slovence, zanimajoče se za hebrejščino.

Srbskih šol v Turčiji je 111, na katerih je 3926 učencev in 518 učenk. Na njih podučuje 127 učiteljev in 9 učiteljic. V Carigradu je jedna šola z dvema učiteljema in 68 učenci, v Stari Srbiji 88 šol s 101 učiteljem in 3458 učenci, v Makedoniji pa 31 šol, s 869 učenci in 110 učitelji, v Albaniji je jedna šola s 50 učenci in 3 učitelji. Večje število srbskih učencev je torej samo v Stari Srbiji. V Makedoniji je dosti učiteljev, katere so največ poslali iz Srbije, ali učencev ni, ker je prebivalstvo po večjem bolgarsko.

Novice.

Deželni zbor.

Posl. Hribar poroča o zgradbi dekoracijske shrambe za deželno gledališče in v imenu finančnega odseka predlaga: 1.) Za zgradbo dekoracijske shrambe za dež. gledališče dovoli se znesek 6300 gld. 2.) Dalje se dovoli: a) za napravo vzdigovalnega mostu na odru znesek 300 gld. b) za napravo parnega aparata 400 gld. c) za razširjanje kostumnih skladišč nad naj-